

LEBİLİR KALKINMA HEDEFLERİ
ULUSAL GÖZDEN GEÇİRM

AL
AL
GÖ
NA
MA
N G

Türkiye 2. Ulusal
Gözden Geçirme
**Sivil Toplum
Alternatif
Raporu**

AP BM Yüksek Düzey Politik Forumu
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri .EBİ

FLERİ TÜRKİYE 2. ULUS
SİVİL TOPLUM ALTERNATİF
ÜRÜLEBİLİR KALKINMA
2. ULUSAL GÖZDEN GEÇİRM
ALTERNATİF RAPORU
ALKINMA HEDEFLERİ

9 - 18 Temmuz 2019

K HEDEFLERİ TÜRKİ- İRME SİVİL TOPLUM ÜRÜLEBİLİR KALKIN-

Türkiye 2. Ulusal Gözden Geçirme Sivil Toplum Alternatif Raporu

BM Yüksek Düzey Politik Forumu
Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
9 – 18 Temmuz 2019

Hazırlayanlar

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği

kadinininsanhaklari.org

Kadın Dayanışma Vakfı

kadindayanismavakfi.org.tr

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği

cinselsiddetlemucadele.org

Kadınlarla Dayanışma Vakfı

kadav.org.tr

Kadın Koalisyonu - Uluslararası Çalışma Grubu

kadinkoalisyonu.org

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı

morcati.org.tr

EŞİTİZ - Eşitlik İzleme Kadın Grubu

[@esitiz](https://twitter.com/esitiz)

YERELİZ - Yerel İzleme Araştırma ve Uygulamalar Derneği

yereliz.org

ULUSAL GÖZDEN
TERNATİF RAPORU

Türkiye 2019 yılı Yüksek Düzey Politik Forum'unda (High Level Political Forum - HLPF) Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) konusundaki çalışmalarını ikinci kez gönüllü ülke raporları (voluntary national reviews - VNR) içerisinde sunacaktır. Türkiye'nin uluslararası düzeyde SKH'nin raporlanması konusunda gösterdiği kararlılık umut verici gibi görünse de, SKH'nin Türkiye çapında hayata geçirilmesi ve izlenmesi ile ilgili adımlar gerekli hızda ve etkinlikle atılmamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi konularında ise endişe verici, yapısal geri gidişler ve beyanlar bulunmaktadır, bu durum Hedef 5 ve kadın ve kız çocukları ile ilgili diğer alt hedeflere ulaşmayı imkansız kılmaktadır. Bu alternatif rapor Türkiye'de Gündem 2030 ve SKH'nin uygulanması sürecinde özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi çerçevesinde bir sivil toplum perspektifi sunmayı amaçlamaktadır. ¹

2016 yılından bu yana Türkiye'de SKH

Türkiye 2016 yılında SKH konusunda rapor veren ilk 22 ülkeden biriydi. Bu minvalde hızlı başlayan sürecin aynı hızda devam ettirildiğini söylemek, ne yazık ki, mümkün değil. 2016-2017 yıllarında Türkiye SKH konusunda durum değerlendirmesi

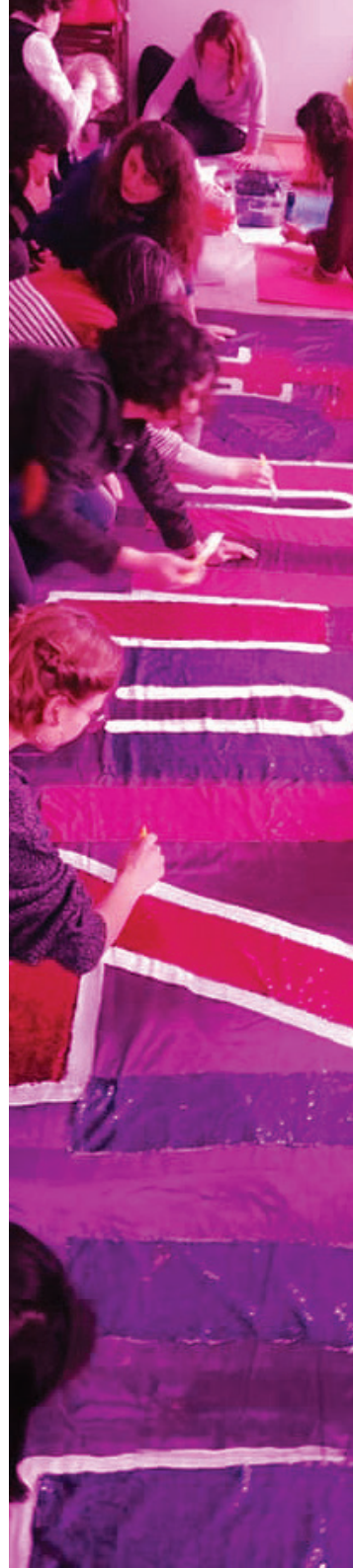
¹ Bu rapor Türkiye'nin bağımsız kadın hareketinin temsilcileri olan Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, KADAV- Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Koalisyonu - Uluslararası Çalışma Grubu, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, EŞİTİZ - Eşitlik İzleme Kadın Grubu ve Türkiye sivil toplumunda SKH'ler üzerine çalışan önemli örgütlerden YERELİZ - Yerel İzleme Araştırma ve Uygulamalar Derneği tarafından hazırlanmıştır. 2016 yılında Türkiye'nin SKH altındaki ilk gönüllü gözden geçirmesi için hazırlanan alternatif rapora bu bağlantıdan erişilebilir: <http://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/hlpf-shadow-report-wwhr.pdf>

yapmak için bir dizi geniş katımlı (kamu, özel sektör ve sivil toplum) toplantı düzenlemiş, ancak sonrasında sonuç raporu kamuoyu ile paylaşılmamıştır.

Yine 2017 yılında, Türkiye'nin 11. Kalkınma Planı hazırlığı süresince, sınırlı düzeyde de olsa, sivil toplum katılımı ile SKH de sürece dahil edilmiş, ancak bu plan da 2017 senesinde Türkiye'de yapılan ve parlamenter demokrasiden cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş ile sonlanan referandum sonrası değişen rejim ve kurumlar sebebi ile sekteye uğramış, henüz yayınlanmamıştır. Rejim değişikliği ayrıca SKH'nin izlenmesinden sorumlu odak noktası konumunda olan Kalkınma Bakanlığı'nın lağvedilmesine ve bu görevin yeni kurulan ve doğrudan T.C. Cumhurbaşkanlığı'na bağlı bir kurum olan Strateji ve Bütçe Başkanlığı'na devredilmesine neden olmuştur. Tüm bunlar ışığında Türkiye'nin halihazırdaki kalkınma programının SKH ışığında planlanıp uygulandığını söylemek mümkün değildir.

Ayrıca, 2016 - 2019 yılları arasında, "Dünyamızı Dönüştürmek" başlıklı Gündem 2030 ve SKH bildirgesinin 79. Paragrafında belirtilen, ülkelerin ulusal düzeyde SKH konusundaki ilerlemelerini gözden geçirip raporlayabilecekleri, kadın ve sivil toplum örgütlerinin de dahil olacağı, kaynakları ayrılmış, etkin bir mekanizma Türkiye tarafından henüz hayata geçirilmemiştir. Kalkınma ve SKH konusundaki önemli rapor ve belgelerin henüz sonlandırılıp yayınlanmamış olması ve etkin bir SKH mekanizmasının kurulmamış olması Türkiye'de gerek kamusal alanda, gerekse özel sektör, akademi ve sivil toplum alanında yapılan SKH'ye dair çalışmaların bütünsel bir biçimde ele alınıp birbirleri ile konuşur, işbirliği yapar şekilde ilerlemesini engellemektedir.²

2 Bu raporun hazırlandığı süreçte Türkiye'nin 2019 VNR raporunun tamamı henüz kamuoyu ile paylaşılmamıştır. Bu alternatif rapor Türkiye'nin raporunun özetini içeren "Ana Mesajlar" metni ile kadın ve sivil toplum örgütlerinin süreç içerisindeki deneyimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Türkiye'nin 2019 VNR raporunun özeti niteliğindeki "Türkiye'nin 2. Gönüllü Gözden Geçirmesi - Ana Mesajlar: Ortak Hedefler için Sağlam Temeller" isimli metne şu bağlantıdan ulaşılabilir: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23000Turkey_VNR__Turkey.pdf Bu durum aynı zamanda, biz kadın ve sivil toplum örgütlerinin, bölgesel ve uluslararası düzeylerdeki gözden geçirmelerde sağlıklı veriler ve analizler ışığında alternatif raporlar sunmamızı ve savunuculuk yapmamızı da zorlaştırmaktadır.

2016 yılından bu yana Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Dünya Ekonomik Forumu’nun her yıl hazırladığı “Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi” başlıklı raporda Türkiye 2018 senesi itibariyle 149 ülke arasında 130. sıradadır. 2016 yılında yayınladığımız alternatif raporda belirtildiği üzere Türkiye 2015 yılında da 130. sıradaydı.³ Bu da bize Türkiye’de SKH konusundaki duraksamanın toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda da yaşandığını göstermektedir.⁴ Ayrıca Türkiye’nin VNR hazırlığının bir parçası olmuş olduğunu bildiğimiz kadın hakları konusunun Türkiye’nin VNR özet raporu olan “Ana Mesajlar: Ortak Hedefler için Sağlam Temeller” başlıklı metinde hiçbir şekilde ele alınmaması toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesinin ne Hedef 5, ne de diğer hedefler altında Türkiye tarafından öncelenmediğini işaret etmektedir.

Ne yazık ki, 2016 yılından bu yana, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesine dair kazanılmış haklar konusunda siyasi söylemde ve siyasi iktidarı destekleyen medya ile siyasi iktidar tarafından desteklenen bazı tekil gruplardan (mağdur/boşanmış babalar, aile meclisleri gibi) yükselen bir muhalefet söz

3 Türkiye’nin içinde bulunduğu olumsuz tablo taraf olduğu Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi ve BM CEDAW Sözleşmesi kapsamında hazırlanan gölge raporlar ve sonuç raporlarında da açıkça görülmektedir. Raporlara aşağıdaki linklerden ulaşılabilir: Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi Sivil Toplum Gölge Raporu: <http://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/08/Istanbul-Sozlesmesi-Golge-Rapor-ENG.pdf>
Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi GREVIO Komitesi (Temel) Değerlendirme Raporu: <https://rm.coe.int/eng-grevio-report-turquie/16808e5283>
CEDAW Sözleşmesi Sivil Toplum Gölge Raporu: <http://kadinininsanhaklari.org/wp-content/uploads/2018/06/ShadowReport.pdf>
CEDAW Komitesi Türkiye Nihai Görüşleri: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW/C/TUR/CO/7&Lang=En

4 UN SDSN’nin “Sustainable Development Report - 2019” raporunda da Türkiye’nin Hedef 5 konusundaki güncel durumu “önemli zorluklar bulunmakta” olarak, Hedef 5 konusundaki ilerleme durumu ise “durgun” olarak görünmektedir. Rapora şu linkten erişilebilir: <https://www.sdgindex.org/reports/sustainable-development-report-2019/> [Son erişim 1 Temmuz 2019]

konusudur. Kadınların boşanma sonrasında aldıkları yoksulluk nafakası, kadınları kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddete karşı koruyan 6284 no'lu yasa, İstanbul Sözleşmesi ve kadınların cinsellik ve doğurganlık sağlığına dair haklarına belirli kesimlerden saldırılar devam etmektedir. Bu kesimlerin söylemlerinin siyasi iktidarda karşılık bulduğunu görmek ise endişe vericidir.

Devlet bir yandan Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2018 - 2023 gibi yazılı belgelerde SKH'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesi konusundaki hedeflerinden bahsederek bunların önemine vurgu yapmakta, ancak diğer yandan Yüksek Öğretim Kurumu gibi kurumlar toplumsal cinsiyet eşitliğine dair proje ve planları "Türkiye'nin değerleriyle mütenasip değil" diyerek iptal etmektedir.⁵ Devletin, insan haklarının izlenmesi ile yükümlü kurumu olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu TİHEK ise "Ailenin Korunması Hakkı Sempozyumu" başlıklı sempozyumlar düzenlemekte, sonuç bildirgesinde İstanbul Sözleşmesi'nin kadına yönelik şiddeti önlemede kadını öncelemesini akıl almaz bir şekilde eleştirmekte, evlilik dışı birlikte yaşam veya LGBTİ çiftlerin birlikte yaşamaması gibi farklı bir arada yaşama pratiklerinin ailenin alternatifi olamayacağını beyan etmekte ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin de aile temelli politikalarla hayata geçirilmesi gerektiğini söylemektedir.⁶

Devletin, yıllardır kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda çalışan bağımsız kadın örgütleri yerine aileyi temel alan ve dini referanslarla hak meselesine yaklaşan oluşumları dikkate alması, istişare alanlarını büyük oranda onlara ayırması kaygı vericidir.

Ayrıca, Cumhurbaşkanı dahil, devletin en yetkili isimlerinin Avrupa Konseyi Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev içi Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) gibi toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki önemli belgeler için, çokça bir araya geldikleri ve destekledikleri sivil toplum örgütlerinin tepkileri sebebi ile, "nas değil gerekirse feshedilir" gibi beyanlar kullanması toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda siyasi bir kararlılığın bulunmadığının, aksine kadınları ve kız çocuklarını aile içerisindeki geleneksel rollere hapseden bir bakış açısının devletin en üst kademeleri tarafından desteklendiğinin kanıtıdır.⁷ Devlet yetkililerinin ve kurumlarının yalnızca aile bütünlüğünü önceleyen ve kadınların ve kız çocuklarının haklarını geleneksel aile kavramının bütünlüğü için araçsallaştıran ya da görmezden gelen farklı çıkar grupları ve GONGO'lar ile bu denli yakın çalışmaları ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda atıldığı iddia edilen, oysa ki yalnızca "geleneksel değerler" adı altında kadınları toplumsal cinsiyet rollerine hapseden,

5 T24 Websitesi. "Müslümanlara Tehdit olduğu savunulan İstanbul Sözleşmesi için Erdoğan Feshedilebilir Dedi" <https://t24.com.tr/haber/muslumanlara-tehdit-oldugu-savunulan-istanbul-sozlesmesi-icin-erdogan-feshedilebilir-dedi,824334> [Son erişim 16 Haziran 2019]

6 TİHEK. "Ailenin Korunması Hakkı Sempozyumu Sonuç Bildirgesi." <https://www.tihkek.gov.tr/ailenin-korunmasi-hakki-sempozyumu-sonuc-bildiris/> [Son erişim 19 Haziran 2019]

7 T24 Websitesi. "Müslümanlara Tehdit olduğu savunulan İstanbul Sözleşmesi için Erdoğan Feshedilebilir Dedi" <https://t24.com.tr/haber/muslumanlara-tehdit-oldugu-savunulan-istanbul-sozlesmesi-icin-erdogan-feshedilebilir-dedi,824334> [Son erişim 16 Haziran 2019]

adımları bu örgütlerle işbirliği içerisinde atmaları da Türkiye'deki bağımsız kadın hakları örgütlerini karar verme mekanizmalarından uzaklaştırmaktadır.

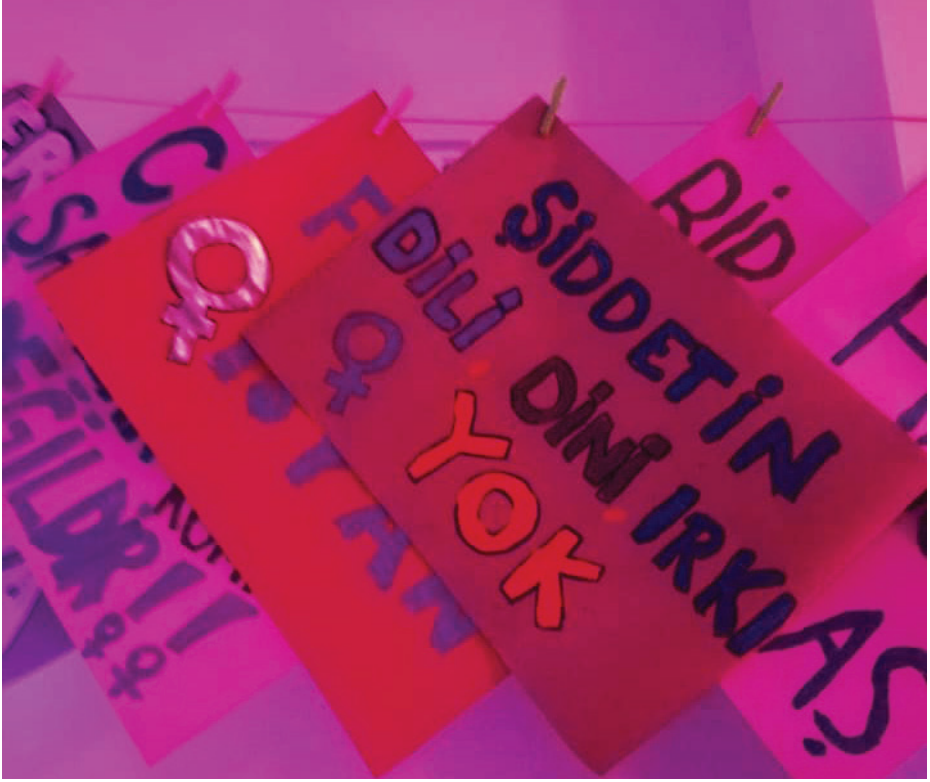
Devlet yetkilileri tarafından verilen bu tür beyanlar ve yapılan işbirlikleri Türkiye'nin VNR raporunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesine dair atıldığı ve atılacağını söylediği adımların devamlılığını ve etkinliğini de tehdit etmekte, Türkiye'nin uluslararası raporlarında bu konuda verdiği beyanların doğruluğunu sorgulamamıza sebep olmaktadır.

Bunun yanında kadınların ve kız çocuklarının Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları konusunda erişebildikleri hizmetler son derece sınırlıdır. Türkiye'de toplumsal cinsiyet temelli kadına yönelik şiddet sonrası hizmetler oldukça sınırlı ve ŞÖNİM sayıları yetersizdir. Tecavüz kriz veya cinsel şiddet sevk merkezleri ise bulunmamaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın bütçesinin son derece az bir kısmı toplumsal cinsiyet temelli şiddetin sonlandırılmasına ayrılmaktadır. Bu hizmetlere ulaşım da oldukça zordur. Ayrıca cinsel şiddet dahil, toplumsal cinsiyet temelli şiddeti ortadan kaldırmanın en önemli yollarından biri olan kapsamlı cinsellik eğitimleri, SKH 3.7'ye yer almasına rağmen, müfredatta yer almamaktadır.

Erken yaşta ve zorla evlilikler Türkiye'de, SKH Hedef 5.3'e de aykırı bir şekilde, kadın ve kız çocukları için bir sorun olmaya devam etmektedir. Üstelik, daha önceki yıllarda devlet, Türk Ceza Kanunu'nda yapılmaya çalışılan değişikliklerle istismara uğramış çocukların fail ile evlenmeleri durumunda failin cezasının ertelenmesine ve 5 senenin sonunda düşmesine dair yasal değişiklik önerisi bile verebilmiş ve önceden gerçekleşmiş erken ve zorla evliliklere af getirilmesi tartışmaları yapılabilmektedir.

Öte yandan, Türkiye toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve güvencesiz çalıştırılmaya en açık grubu oluşturan, çeşitli statülerden, 1.6 milyonu Suriyeli olmak üzere, 2,5 milyona yakın kadın ve çocuk göçmenin yaşadığı bir ülkedir. Suriyeli mülteciler diğer gruplara oranla desteklere nispeten daha kolay erişebilmektedir. Ancak toplumsal cinsiyet temelli şiddetle ilgili desteklere hem Suriyeli kadınlar, hem de özellikle Afganistan, Irak, İran gibi ülkelerden gelen uluslararası koruma statüsündeki sığınmacılar ve Avrasya, Afrika ve Asya ülkelerinden gelen çoğunluğu kadın güvensiz ve/veya kağıtsız statüsünde göçmenler erişememektedir. Suriye dışındaki göçmen gruplar hakkında güvenilir ve cinsiyete göre ayrıştırılmış veri bulunmamaktadır. Özellikle kağıtsız ve güvensiz göçmenler güvencesiz olarak cinsel şiddet tehdidi altında çalışmakta ve yüksek sınırdışı edilme tehdidi sebebiyle yasal haklarını arayamamaktadır. Son altı aydır hukuksuz geri gönderme vakalarına çok sık rastlanmakta, bu süreçlerde hem Cenevre hem de İstanbul Sözleşmesi ihlal edilmektedir.

Yerel yönetimler düzeyinde de süreç umut verici bir şekilde ilerlememektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri arasında 17 hedefin tümü ve 169 alt hedefin 92'si yerel yönetimlerle doğrudan ilgilidir, bu sebeple de yerel düzeyde de SKH'lerin hayata geçmesi için yerelleştirme çalışmalarının yapılması zorunludur.

2006 yılında Avrupa Belediyeler Konseyi (CEMR) genel kurulunda ele alınan Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı özel olarak Hedef 5'in yerelleştirilmesi için rehber bir içeriğe sahiptir. Ancak, Eylül 2018 itibarıyla Türkiye'den bu belgeye taraf olan yerel yönetim sayısı yalnızca 24'tür. Ayrıca 2006-2012 Yılları arasında yürütülmüş bir BM projesi olan Kadın Dostu Kentler Projesi'nin sonuçlarının yaygınlaştırılması ve bunların kalıcı hale gelmesi sınırlı olmuştur. Proje dönemi içinde açılmış olan ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetimlerde anaakım politikalara dahil edilmesini hedefleyen Eşitlik Birimlerinin çoğu projenin tamamlanmasının ardından kapanmış ya da işlevsiz hale gelmiştir. İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 2010/10 sayılı genelge ile tüm kamu kurumlarında ve yerel yönetimlerde Eşitlik Birimleri ve Eşitlik Komisyonlarının kurulmasının önünü açmış olması önemli bir kazanım olmasına rağmen, süreç yerel yönetimlerin kendi inisiyatifine bırakılmış, bu sebeple de sınırlı sayıda belediye bu iradeyi göstererek Eşitlik Birimi açmıştır.

Tüm bu örnekler ışığında Türkiye'nin 2016'dan bu yana toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesine dair hedefler konusunda ilerleme kaydettiğini söylemek mümkün değildir. 2030 yılına dek hedeflere erişilebilmesi için ciddi bir mentalite değişikliği ile hızlandırılmış ve kaynakları ayrılmış adımlara ihtiyaç vardır.

Göstergeler

Türkiye'nin 2016 – 2019 sürecinde Gündem 2030'a dair somut ilerleme gösterdiği alan ise göstergeler olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılının Ocak ayında Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri'ni SKH'lerin ve 232 tekrarsız SKH göstergesinin ışığında güncellemeyi tamamlamış, toplamda 83 gösterge ve bunlara dair 2010 – 2017 yılları arası verileri yayınlamıştır. SKH gösterge setinin yalnızca dörtte biri kadar olan bu göstergeler tüm SKH'ne ulaşma konusunda ancak kısıtlı şekilde yol gösterici olabilecektir.

Göstergeler incelendiğinde bu 83 gösterge için toplanan veriler arasında yalnızca 19 tanesi toplumsal cinsiyete dayalı olarak ayrıştırılmıştır. Bunun yanında yalnızca kadınları ve kız çocuklarını ilgilendiren 9 adet gösterge bulunmaktadır. Ayrıca Hedef 5 altında yer alan 14 küresel göstergeden yalnızca altı tanesi TÜİK göstergeleri arasında yer almaktadır. Bu altı göstergenin verileri arasında da yıllık olarak toplanmayan veriler olması veriye dayalı analiz ile hızlı ve etkin çözümlerin bulunmasını zorlaştırmaktadır.⁸

Ancak Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki durumunu göstermek için aşağıdaki veriler TÜİK SK göstergelerinden verilebilecek örneklerden birkaçıdır:

- **Cinsiyete göre ücretsiz ev işleri ve bakım için harcanan zamanın oranı (2015):**
Erkekler: 3,6 / Kadınlar: 17,9
- **Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kadınların oranı (2018):** 17,32
- **Yöneticilik pozisyonlarındaki kadınların oranı (2017):** 17,3
- **Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin (15 - 24 yaş) oranı (2017):**
Erkekler: 14,6 / Kadınlar: 34,0
- **İnternet kullanan bireylerin oranı (2017):**
Erkekler: 72,8 / Kadınlar: 56,5

8 Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi konusundaki göstergeler bazında ne durumda olduğuna dair 2016 yılı alternatif VNR raporumuzda sunduğumuz tabloyu, tam da verilerin düzenli toplanmamış olması ve birçok göstergede toplumsal cinsiyete dayalı ayrıştırma olmaması sebebi ile bu raporda güncellenmiş olarak sunamıyoruz.

Türkiye’de Hedef 5’in diğer hedeflere yansımaları

Gündem 2030 ve SKH’nin 2030 yılına kadar başarıya ulaşmasını sağlayabilecek en önemli perspektiflerinden biri hedefler arasında kurduğu bağlantılar ve toplumsal cinsiyet eşitliği dahil birçok konudaki kesişimsel yaklaşımdır. Tam da bu sebeple, Türkiye’nin de 2030 yılına kadar hedeflere ulaşabilmesi ancak böyle bir kesişimsel yaklaşımı benimsemesiyle mümkün olabilir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi konusu Türkiye’nin SKH belgelerinde özellikle sağlık, eğitim ve istihdam hedefleri (Hedef 3,4 ve 8) altında kesişimsel olarak ele alınmaktadır, ancak bu hedefler altında dahi tüm alt hedefler üzerine çalışmalar yürütülmemektedir. Bunun yanında diğer hedefler altında göstergelerde toplumsal cinsiyete dayalı ayrıştırma daha önce belirtildiği gibi kısıtlıdır. Oysa ki toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi tüm SKH altında, farklı yöntemlerle de olsa, ele alınması gereken bir konudur. TÜİK’in 2010 – 2017 verilerine bakıldığında sigortasız çalışma, işsizlik, ne eğitimde ne iş hayatında olan gençlerin oranı, yaşadıkları çevrede kendini gece güvende hissetmeme ve internet kullanan bireylerin oranı göstergelerinde kadınların ve kız çocuklarının dezavantajlı durumu açık şekilde görülmektedir.

Ayrıca iklim değişikliği, engellilik, şehirleşme, sürdürülebilir tüketim ve üretim, altyapının ve yenilikçiliğin güçlendirilmesi ve enerji gibi konularda kadınların yaşadığı farklı deneyimler, erişebildikleri ya da erişemedikleri kaynaklar gibi birçok konuda veri ya da bu alanlarda bilinen bir çalışma bulunmamaktadır.

Ne yazık ki, Türkiye’nin SKH hakkındaki raporları, 11. Kalkınma Planı ve VNR raporunun tümü henüz hazır olmadığından bundan sonraki süreçte Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşılması yolunda ne tür planlamalar yapıldığı da şeffaf şekilde paylaşılmadığından bu noktada izleme yapılması mümkün değildir. Ancak tekrar etmek gerekirse, siyasi irade eksikliği, mevcut yasaların geriletilmesine yönelik girişimler ve devletin üst kademelerinden gelen beyanatlar toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşmak ve kadın ve kız çocuklarının birey olarak güçlenebilmesi konusunda geriye gidişi hızlandırmaktadır. Bu noktada kadın hareketinin güçlü savunuculuğu ile yasal haklar korunabilse dahi uygulamada bu hakların kullanımı gitgide zorlaşmaktadır.

Öneriler

• Türkiye SKH konusundaki çalışmalarını, 11. Kalkınma Planı dahil, ivedilikle nihayete erdirmeli ve SKH'nin hayata geçirilmesi için hızlı bir şekilde yol almaya başlamalıdır. Eğer başlanmış çalışmalar mevcutsa bunlar kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Türkiye SKH'nin hayata geçirilmesi konusunda üç yıl daha kaybetmemelidir.

• SKH'nin hayata geçirilmesinde planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerinde yol gösterici olacak, bağımsız kadın ve sivil toplum örgütlerinin de eşit partnerler olarak katıldığı, kaynakları ayrılmış, yetkileri belirlenmiş bir SKH mekanizması ivedilikle kurulmalıdır.

• Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi konusunda kamuoyunun bazı kesimlerinin gösterdiği muhalefet ve direnç farkındalık yaratma ve siyasi kararlılık yolu ile aşılmalıdır. Bu söylemler siyasi aktörler tarafından desteklenmemelidir. Uluslararası yazılı raporlarda toplumsal cinsiyet eşitliği için çalışmak üzere verilen taahhütler devlet yetkilileri tarafından kadınları ve kız çocukları toplumsal cinsiyet rollerine hapseden beyanlar ile boşa çıkarılmamalıdır.

• Türkiye'de cinsel şiddet kriz merkezleri bulunmamaktadır. Hedef 5.2'ye uygun olarak cinsel şiddet destek - danışma merkezleri, şiddet başvurularına hizmet veren destek birimi, acil hat, telefonla danışma hattı kurulmalıdır.

♀ Türkiye'nin halihazırda toplamda 5 milyona yakın yerinden edilen veya yoksulluk nedeniyle göçe zorlanan insanı barındırdığı, bu sayının önümüzdeki 10 yılda ekolojik kriz nedeniyle artarak devam edeceği hesaba katılarak göçmen kadın ve kız çocuklarının korunmasına ilişkin sınır ve tekrar yerleştirme politikalarının SKH'lar çerçevesinde gözden geçirilmesi ivedilikle ele alınmalıdır.

♀ SKH 5 ve kadın ve kız çocukları ile ilgili diğer alt hedeflerin yerel düzeyde gerçekleştirilmesi için var olan önemli program, belge ve mekanizmaların yaygınlaştırılması, izlenmesi ve kalıcı kılınması için kapsamlı stratejiler hazırlanmalı ve etkin kaynaklarla uygulanmalıdır.

♀ SKH konusundaki ilerlemenin izlenebilmesi için veri toplanması ve analizi önemli ve olmazsa olmaz araçlardır. Bu sebeple TÜİK hazırlamış olduğu 83 Sürdürülebilir Kalkınma Göstergesi içerisinde toplumsal cinsiyet temelli ya da toplumsal cinsiyete dayalı olarak ayrıştırılmış verileri toplamayı daha düzenli hale getirmeli, toplumsal cinsiyete dayalı olarak ayrıştırılmamış verileri bu yönde de ayrıştırarak toplamak ve analiz etmek için gerekli çalışmalara başlamalıdır.

♀ Türkiye, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda dünya ülkeleri arasındaki zayıf pozisyonunu da göz önüne alarak, SKH'nin uygulanması konusunda toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi hedefini ve ilgili alt hedefleri öncelermelidir. Aynı zamanda tüm SKH'nin uygulanması ve izlenmesi sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi kullanılmalı, kadın ve kız çocuklarının bu süreçlerden nasıl etkilendiği ve süreçlere etkin olarak nasıl katılabileceği incelenmelidir.

Bu konuda Türkiye'ye yol gösterebilecek güçlü bir bağımsız kadın hareketi olduğu gibi, aynı zamanda Türkiye'nin de taraf olduğu önemli uluslararası sözleşmeler mevcuttur.

♀ Türkiye bağımsız kadın hareketi kazanılmış haklarından vazgeçmeyeceği gibi SKH altında belirtilen hedeflere ulaşılmasının da sonuna kadar takipçisi olacaktır. Bağımsız feminist örgütler ve kadın hakları örgütleri SKH'ye ulaşılması için yapılacak çalışmaların planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme süreçlerine etkin şekilde dahil edilmelidir.

♀ 2030 yılında SKH'ne ulaşmış olmak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın ve kız çocuklarının güçlenmesini sağlamak ancak insan haklarını temel alan, güçlü bir demokrasi anlayışı ve demokratik kurumlar ile mümkün olabilir. Ayrıca bu kurumlara kadınların eşit şekilde katkı sunabilmesi ve karar verici pozisyonlarda olabilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin yeni yönetim şeklinde kurumların nasıl işlediği meselesi kamuoyu tarafından bilinmemektedir. Demokratik ve işleyen kurumların oluşturulması için Türkiye'nin atması gereken önemli adımlar bulunmaktadır.

Fotoğraflar

8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü / İstanbul 2019

Arka Kapak

unsplash.com/@tchickmcclure

RESPECT

FAT POSITIVE

AGAINST CLASSISM

WOMEN

TRANSWOMEN

MULTIETHNIC WOMEN

BLACK WOMEN
JEWISH WOMEN

MEXICAN WOMEN

LATINA WOMEN
ASIAN WOMEN

INTERSEXUALITY

amazon

amazon

1BF B02

1BF

1BF

02161

amazon

Prime

Prime

Prime

Prime

Prime

Prime

Prime

Prime

